

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.05

Світлана Верба
Віктор Федоров

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У тезах проаналізовано сутність державного регулювання національної безпеки в умовах глобалізаційних процесів, визначено основні виклики та загрози, що виникають під впливом глобалізації, а також досліджено механізми забезпечення національної безпеки на державному рівні. Особливу увагу приділено сучасному стану системи національної безпеки України, впливу воєнних, інформаційних, економічних та кібернетичних загроз, а також необхідності вдосконалення нормативно-правового, інституційного та стратегічного забезпечення державної безпекової політики. Обґрунтовано напрями підвищення ефективності державного управління у сфері національної безпеки з урахуванням євроінтеграційних процесів та міжнародного співробітництва.

Ключові слова: національна безпека, державне регулювання, глобалізаційні процеси, державна політика, національні інтереси, інформаційна безпека, воєнна безпека, міжнародне співробітництво, євроінтеграція.

У сучасному світі, що характеризується інтенсивним розвитком глобалізаційних процесів, проблема забезпечення національної безпеки набуває особливої значущості. Глобалізація стимулює розширення міжнародних економічних, політичних, інформаційних і соціокультурних взаємозв'язків між державами, що, з одного боку, створює нові можливості для суспільного розвитку, а з іншого – формує додаткові ризики та загрози для суверенітету, стабільності й безпеки країни. Особливою гостроти це питання набуває для України в умовах воєнної агресії, поширення гібридних викликів, кіберзлочинності, інформаційного тиску та економічної нестабільності. Національна безпека виступає фундаментом стабільного функціонування держави, забезпечення її територіальної цілісності, політичної незалежності, економічної стійкості та соціального добробуту громадян. У зв'язку з цим державне регулювання у сфері безпеки є одним із пріоритетних напрямів діяльності органів публічної влади. Ефективна система управління дозволяє своєчасно ідентифікувати потенційні загрози, розробляти механізми їх запобігання та гарантувати належний рівень захисту національних інтересів. Актуальність дослідження визначається потребою адаптації державної політики у сфері безпеки до новітніх глобальних викликів, посиленням міжнародної конкуренції, поширенням транснаціональних загроз і зростанням впливу зовнішніх чинників на внутрішню безпеку. В умовах інтеграції України до європейського та світового безпекового простору особливо важливим стає вдосконалення механізмів державного регулювання відповідно до сучасних міжнародних стандартів. Метою дослідження є аналіз специфіки державного регулювання національної безпеки в умовах глобалізації, визначення ключових загроз і обґрунтування напрямів удосконалення державної політики у цій сфері. Для досягнення поставленої мети передбачається розкрити сутність поняття національної безпеки, дослідити вплив глобалізаційних процесів на безпекове середовище, проаналізувати існуючі механізми державного регулювання та окреслити перспективи їх розвитку в Україні.

Національна безпека є ключовою категорією державного управління та необхідною умовою стабільного розвитку держави, суспільства й особистості. Вона характеризується як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, що гарантує збереження суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу та належного рівня життя населення. У сучасних умовах її зміст значно розширився і включає не лише воєнну, а й політичну, економічну, соціальну, екологічну, інформаційну, енергетичну та кібернетичну складові. Сутність національної безпеки полягає у формуванні умов, за яких держава здатна ефективно протидіяти загрозам, забезпечувати права і свободи громадян, підтримувати суспільну стабільність і реалізовувати стратегічні інтереси. Важливого значення набувають своєчасне виявлення ризиків, прогнозування кризових ситуацій та запобігання їм, особливо в умовах глобалізації, коли зовнішні чинники істотно впливають на внутрішню безпеку [8].

До основних складових належать воєнна, політична, економічна, соціальна, інформаційна, екологічна та кібербезпека. Вони охоплюють захист від збройних загроз, забезпечення стабільності влади і демократичного розвитку, економічну стійкість і фінансову незалежність, захист інформаційного простору від маніпуляцій і кібератак,

а також належний рівень соціального добробуту населення. Державне регулювання у цій сфері являє собою цілеспрямовану діяльність органів влади щодо формування та реалізації безпекової політики. Воно включає розробку стратегій, нормативно-правове забезпечення, координацію суб'єктів безпеки та впровадження превентивних заходів, спрямованих на захист національних інтересів і зменшення ризиків [2].

Важливу роль відіграє система публічного управління, яка забезпечує взаємодію державних органів, сектору оборони, правоохоронних структур, громадянського суспільства та міжнародних партнерів. За сучасних умов вона має бути гнучкою, адаптивною та стратегічно орієнтованою, щоб ефективно реагувати на нові виклики та гарантувати довгострокову стабільність розвитку держави. Глобалізаційні процеси є однією з визначальних характеристик сучасного світового розвитку, що суттєво впливають на функціонування держав, міжнародні відносини та систему національної безпеки. Глобалізація проявляється у посиленні взаємозв'язків між країнами в економічній, політичній, інформаційній, технологічній та соціокультурній сферах. Вона сприяє розвитку міжнародної торгівлі, інвестицій, науково-технічного прогресу, цифрових технологій та інтеграційних процесів, однак водночас створює нові виклики й загрози для безпеки держав.

Однією з ключових ознак глобалізації є посилення взаємозалежності держав, коли внутрішні процеси в одній країні здатні безпосередньо впливати на політичну, економічну чи соціальну ситуацію в інших. Це особливо проявляється у фінансових кризах, питаннях енергетичної безпеки, міграційних процесах, поширенні пандемій, тероризмі та кіберзагрозах. У таких умовах традиційні підходи до забезпечення національної безпеки втрачають ефективність, адже сучасні виклики мають транснаціональний характер і потребують комплексних, у тому числі міжнародних, рішень. Серед актуальних загроз виокремлюються інформаційні війни, кібератаки, тероризм, транснаціональна злочинність, економічна залежність та екологічні проблеми. Особливу небезпеку становить дезінформація і маніпулятивний вплив через цифрові медіа, що підривають довіру до державних інституцій і впливають на стабільність управління [3].

Суттєвий вплив на безпекове середовище мають і міжнародні політичні процеси – геополітична конкуренція, збройні конфлікти, санкційна політика та зміна глобального балансу сил. Для України це набуває особливого значення в умовах війни та потреби в посиленні міжнародної підтримки. Водночас глобалізація відкриває можливості для безпекового партнерства та інтеграції до європейського й євроатлантичного простору. Економічна глобалізація також впливає на національну безпеку: залежність від зовнішніх ринків, інвестицій і ресурсів може як стимулювати розвиток, так і створювати ризики для економічного суверенітету. У кризових умовах це здатне призвести до внутрішньої нестабільності та послаблення державних інституцій [4].

Механізми державного регулювання у сфері національної безпеки охоплюють сукупність правових, інституційних, економічних, інформаційних та організаційних інструментів, спрямованих на захист національних інтересів і реагування на загрози. Вони мають бути комплексними, гнучкими та адаптивними до змін середовища. Правову основу становлять Конституція України, профільні закони, підзаконні акти та стратегічні документи, зокрема законодавство про національну безпеку, відповідні стратегії та доктрини. Чітка нормативна база забезпечує узгодженість дій органів влади та ефективне управління в кризових ситуаціях. Інституційний рівень включає систему органів державної влади, відповідальних за безпеку й оборону, діяльність яких потребує координації та оперативності для досягнення спільної мети – захисту суверенітету та громадян [1]. Економічні механізми передбачають належне фінансування сектору безпеки, підтримку стратегічних галузей, забезпечення енергетичної незалежності та стабільності критичної інфраструктури. Ресурсна спроможність держави визначає ефективність реалізації її безпекової політики. Інформаційна складова спрямована на захист інформаційного простору, протидію дезінформації та кібератакам, а також розвиток медіаграмотності й ефективної комунікації між владою та суспільством. Організаційні механізми охоплюють стратегічне планування, прогнозування ризиків, моніторинг загроз і кризове управління, що забезпечує своєчасне реагування на виклики та запобігання їх негативним наслідкам. У сукупності ці інструменти формують основу ефективної системи національної безпеки [6].

Система державного регулювання національної безпеки в Україні функціонує в умовах постійних внутрішніх і зовнішніх викликів, що ускладнює забезпечення стабільності держави. Після початку збройної агресії Російської Федерації пріоритети безпекової політики суттєво змінилися, зумовивши необхідність глибокого реформування сектору безпеки й оборони. Сучасні загрози поєднують класичні військові ризики з гібридними впливами, зокрема інформаційними операціями, кібератаками, економічним тиском та спробами дестабілізації внутрішньополітичної ситуації. Це вимагає комплексного підходу, що передбачає зміцнення не лише оборонного потенціалу, а й інформаційної, економічної та кібернетичної безпеки. Важливим напрямом є також захист критичної інфраструктури, енергетики та державних інформаційних ресурсів [7].

Вагому роль відіграє адаптація законодавства до європейських стандартів і розвиток міжнародного співробітництва. Євроінтеграційний курс сприяє модернізації безпекового сектору відповідно до вимог ЄС і НАТО, підвищуючи ефективність управління та рівень підтримки з боку партнерів. Участь у міжнародних ініціативах і стратегічна взаємодія із союзниками посилюють оборонні можливості України. Водночас зберігаються проблеми, пов'язані з недосконалістю управлінських механізмів, бюрократією, корупційними ризиками та потребою оновлення

інституцій. Підвищення ефективності державного регулювання потребує вдосконалення стратегічного планування, цифровізації управління, посилення контролю за реалізацією безпекової політики та налагодження ефективної взаємодії між державою, суспільством і міжнародними партнерами [4].

У сучасних умовах глобалізації, зростання воєнних ризиків і змін у міжнародному безпековому середовищі особливої ваги набуває вдосконалення державного регулювання у сфері національної безпеки. Ефективність цієї системи залежить від здатності держави своєчасно реагувати на виклики, передбачати ризики та здійснювати стратегічне управління на основі сучасних підходів. Одним із пріоритетів є підвищення якості державного управління, що передбачає налагодження ефективної координації між органами влади, сектором оборони, правоохоронними органами та спеціальними службами. Важливими завданнями залишаються усунення дублювання функцій, оптимізація процедур і впровадження управлінських практик, орієнтованих на результативність, прозорість і відповідальність [8].

Не менш значущим є розвиток стратегічного планування, яке має ґрунтуватися не лише на реагуванні на загрози, а й на їх прогнозуванні. Для цього необхідно посилювати аналітичну спроможність, удосконалювати системи моніторингу та оцінки ризиків, а також реалізовувати довгострокові програми зміцнення безпекового сектору, оборонного потенціалу й економічної стійкості. Важливим напрямом виступає також розвиток кібербезпеки та захисту інформаційного простору. Пріоритетами є забезпечення безпеки державних інформаційних систем і критичної інфраструктури, протидія дезінформації, а також підвищення цифрової грамотності населення [5].

Окрему роль відіграє розширення взаємодії між державою, суспільством і міжнародними партнерами. Залучення громадянського суспільства, експертного середовища та бізнесу до формування безпекової політики, а також активна участь у міжнародному співробітництві та інтеграційних процесах сприяють зміцненню обороноздатності й впровадженню сучасних стандартів управління [2].

У ході дослідження встановлено, що національна безпека є комплексною системою, яка охоплює воєнну, політичну, економічну, соціальну, інформаційну, екологічну та кібернетичну сфери. Її забезпечення потребує дієвого державного регулювання, що поєднує правові, інституційні, економічні, організаційні та інформаційні інструменти. Провідну роль у цьому процесі відіграє державне управління, яке забезпечує координацію суб'єктів безпеки та реалізацію стратегічних пріоритетів. Специфіка державного регулювання в Україні зумовлена складною геополітичною ситуацією, воєнною агресією та поширенням гібридних загроз, а також необхідністю модернізації сектору безпеки відповідно до міжнародних стандартів. Важливими чинниками залишаються євроінтеграційний курс, розвиток партнерства з іншими державами та адаптація законодавства до вимог ЄС і НАТО.

Підвищення ефективності безпекової політики потребує розвитку стратегічного планування, зміцнення кібербезпеки, покращення міжвідомчої взаємодії, забезпечення прозорості управління та ширшого залучення громадянського суспільства. Пріоритетом є створення гнучкої й стійкої системи, здатної адекватно реагувати на сучасні виклики. Таким чином, удосконалення державного регулювання національної безпеки в умовах глобалізації виступає стратегічним завданням, від якого залежить зміцнення державності, захист суспільства та забезпечення сталого розвитку України.

References

1. Kamenskyi, D.V., & Vozniuk, A.A. (2024). Natsionalna ta ekonomichna bezpeka: spivvidnoshennia kontseptsii na suchasnomu etapi rozvytku ukrainiskoi derzhavnosti [National and economic security: correlation of concepts at the present stage of development of Ukrainian statehood]. *Natsionalna bezpeka: pravo ta ekonomika – National security: law and economics*, 1, (pp. 14-22). Retrieved from: <https://security-journal.nasbu.edu.ua/index.php/nbpe/article/view/8/4>. DOI: <http://doi.org/10.51369/3083-5917-2024-1-2> [in Ukrainian].
2. Hnatyshyn, M. (2024). Mekhanizmy realizatsii derzhavnoi bezpekovoï polityky u konteksti Stratehii natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Mechanisms for implementing state security policy in the context of the National Security Strategy of Ukraine]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Politolohiia – Bulletin of the Precarpathian University. Political Science*, 19, (pp. 49-57). Retrieved from: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/180/176>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-19-6> [in Ukrainian].
3. Lemak, O.V. (2024). Vplyv hlobalizatsii na bezpeku natsionalnoi derzhavy: pravovi ta kryminolohichni aspekty [The impact of globalization on the security of the nation-state: legal and criminological aspects]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence*, 2(8), (pp. 585-595). Retrieved from: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/303706/295742>. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.99> [in Ukrainian].
4. Nikitin, A.A. (2024). Mizhnarodna bezpeka yak chynnyk natsionalnoi bezpeky derzhavy [International security as a factor of national security of the state]. *Morska bezpeka ta oborona – Maritime Security and Defence*, 1, (pp. 50-56). Retrieved from: <https://msd.oduvs.od.ua/index.php/msd/article/view/50/43>. DOI: <https://doi.org/10.32782/msd/2024.1/06> [in Ukrainian].
5. Prystash, A. (2024). Naukovi pidkhody do traktuvannia poniattia «mizhnarodna bezpeka» [Scientific approaches to the interpretation of the concept of "international security"]. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*

- *International Relations, Public Communications and Regional Studies*, 3(20), (pp. 34-45). Retrieved from: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/en/article/view/384/372>. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-03-34-45> [in Ukrainian].
6. Taran, Ye. (2024). Osoblyvosti zahroz ekonomichnii bezpetsi Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Features of threats to Ukraine's economic security in the context of globalization]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Natsionalna bezpeka – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. National Security*, 1(1), (pp. 46-50). Retrieved from: <https://security.bulletin.knu.ua/uk/article/view/3153/2639>. DOI: <https://doi.org/10.17721/3041-1912.2024/1-5/11> [in Ukrainian].
7. Tukulenko, Yu. (2024). Kontseptualne osmyslennia transformatsii mizhnarodnykh instytutov bezpeky v umovakh formuvannia novoho svitovoho poriadku [Conceptual understanding of the transformation of international security institutions in the context of a new world order formation]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Natsionalna bezpeka – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. National Security*, 2(2), (pp. 41-48). Retrieved from: <https://security.bulletin.knu.ua/uk/article/view/3189/2671>. DOI: <https://doi.org/10.17721/3041-1912.2024/2-7/11> [in Ukrainian].
8. Yatsyno, O.V. (2023). Organizational mechanism of public administration in the field of national security. *Publichne uriaduvannia – Public Governance*, 1(34), (pp. 92-99). Retrieved from: <https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/2685/3147>. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1\(34\)-11](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1(34)-11) [in English].

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.05

Svitlana Verba
Viktor Fedorov

STATE REGULATION OF NATIONAL SECURITY UNDER THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION PROCESSES

The theses analyze the essence of state regulation of national security under the conditions of globalization processes, identify the main challenges and threats arising under the influence of globalization, and examine the mechanisms for ensuring national security at the state level. Special attention is paid to the current state of Ukraine's national security system, the impact of military, informational, economic, and cyber threats, as well as the need to improve the regulatory, institutional, and strategic support of state security policy. The directions for increasing the effectiveness of public administration in the field of national security are substantiated, taking into account European integration processes and international cooperation.

Keywords: national security, state regulation, globalization processes, public policy, national interests, information security, military security, international cooperation, European integration.

Відомості про авторів / Information about the authors

Світлана Верба, старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: mag_idu@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-6156-1384>.

Svitlana Verba, Senior Lecturer, Department of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: mag_idu@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-6156-1384>.

Віктор Федоров, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: vf648004@gmail.com.

Viktor Fedorov, Applicant for the Second (Master's) Level of Higher Education at the Department of Public Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: vf648004@gmail.com.